

Opvoedingsondersteuning *Ouders hebben ook een gereedschapskoffer nodig*

HANS VAN CROMBRUGGE

In het vorig nummer hielden Bert Lambeir en Stefan Ramaekers een op het eerste gezicht overtuigend betoog tegen Triple P en voor ouders. Ik behoor zeker niet tot de fans van een technische kijk op opvoeding en opvoedingsondersteuning. Ik kan dus heel wat kritische opmerkingen bijtreden. Toch wringt er iets, ben ik niet overtuigd en roept het stuk bij mij zelfs ergernis op. In deze opinie probeer ik een en ander beknopt te verwoorden.

STRIJD DER DOGMA'S

Beide auteurs verwijten allerlei instanties opvoedingsondersteuning in te snoeren tot het voorkomen en oplossen van problemen. Tegenover deze technische – 'de reducerende' – visie op opvoeding als het oplossen van problemen met kinderen, plaatsen zij hun – 'de ware' – visie. Opvoeden heeft te maken met het introduceren van het kind in een menselijke wereld en met het doorgeven van die wereld van de ene hand naar de andere. Ouders hebben in deze visie geen nood aan gereedschapskoffers gevuld met gedragswetenschappelijke inzichten en vaardigheden die functioneel zijn om kinderen op te voeden. Neen, dé uitdaging is om ouders serieus nemen. Dat kan door vooral

aandacht te hebben voor hun onzekerheden, angsten en spanningen verbonden met ouderschap. Dit alles wordt voorgesteld als een of-of verhaal. De auteurs betwisten niet alleen een reducerende kijk op opvoeden. Volgens hen belet zo'n opvatting ook dat de uitdagingen van hun ware visie aangegaan kunnen worden.

Tegenover die polariserende analyse, plaats ik liever een en-en verhaal. Ook ik heb kritiek op de introductie van Triple P: men beoordeelde alle bestaande vormen van 'werken' met ouders op de mate waarin ze efficiënt en effectief problemen oplossen en voorkomen. Ondersteuningsinitiatieven die enkel gericht waren op vorming, verrijking of emancipatie van ouders – zonder enige garantie op probleemoplossend vermogen – kregen geen groeikansen. De technische logica van Triple P werd beleidsmatig opgedrongen aan alle vormen van werken met ouders. Voor het opzetten van preventie en het oplossen van opvoedingsproblemen is dat wellicht een goede evolutie geweest. Voor initiatieven van vorming, verrijking en emancipatie die ouders moeten helpen om de uitdagingen aan te pakken die Lambeir en Ramaekers

stellen, was dit geen goede zaak. Want willen die initiatieven overleven, dan moeten ze een keurslijf dragen: ze moeten doelstellingen realiseren die ze nooit beoogd hebben. Het suggereert op z'n minst dat zo'n initiatieven minderwaardig zijn. Maar niks is minder waar.

KORT DOOR DE BOCHT

Maar ouders worden niet ondersteund door deze preventielogica af te doen als een reducerende visie op opvoeding. Er zijn wel degelijk objectieve noden aan preventie, zoals er ook subjectieve behoeften zijn aan technische ondersteuning van ouders bij het oplossen van problemen in de opvoeding. Daarbij kan en moet gebruik gemaakt worden van gedragswetenschappelijk inzichten en vaardigheden. Ouders en kinderen hebben nood aan zo'n technische ondersteuning. Aan een ondersteuning vanuit het existentiële verhaal van Lambeir en Ramaekers hebben ze niets. Integendeel: indien deze pleiten om bij de ondersteuning van ouders het verhaal centraal te stellen waarin alles met alles samenhangt, waarin alles tegelijk overrompend allesomvattend, existentieel en hoogst particulier is, dan zal er geen ruimte meer

zijn voor ouders die nood hebben aan aantal concrete omgangsvaardigheden en inzichten in moeilijke opvoedingssituaties. Ouders zijn niet gebaat met een of-of verhaal, wel met een en-en verhaal. De enigen die baat lijken te hebben bij een monopolie van het existentiële verhaal over opvoeding, zijn die pedagogen die wel kritiek hebben op empirisch onderzoek, maar zelf uitmunten in het onkritisch verabsoluteren van de eigen ongecontroleerde ervaringen die hoogstens door het geven van citaten 'getoetst' worden aan de 'common sense' van de eigen selecte groep van gezagsvolle 'denkers'.

Beide benaderingen staan ook niet diametraal tegenover elkaar. Zo vertrekt Triple P inderdaad vanuit een technische logica en is daarom goed geschikt om preventief en probleemoplossingsgericht te werken met ouders. Theoretisch wordt er vertrokken vanuit ouders als zelfregulerende probleemoplossers die vooral behoefte hebben aan passende instrumenten en technieken. Bij het onderkennen en oplossen van problemen wordt ruimte gemaakt voor de creativiteit van de ouder. Deze benadering hoeft dus niet haaks te staan op de gehuldigde emancipatorische principes,

integendeel. Voor alle duidelijkheid: ik spreek me hier niet uit over de feitelijke praktijk van Triple P – wie kan dat wel op een wetenschappelijk verantwoorde wijze? – maar over het raakvlak tussen beide theoretische kaders.

LIK OP STUK

De vergelijking die de auteurs maken met het Ikea-pakket is karikaturaal. Zelf roept Triple P bij mij een ander beeld op. Daarom dit verhaaltje. We hadden thuis behoefte aan een overdekking voor de fietsen. Zelf konden we wel een plannetje maken van wat we nodig hadden, maar we beschikten niet over het materiaal noch over voldoende technische inzichten om het helemaal alleen te doen. We hadden een firma kunnen inschakelen. Dat was niet alleen veel te duur, maar vooral wilden we het zelf doen. We kochten daarom een bestaand zelfbouwpakket. Daarmee hadden we het materiaal en kregen we inzicht in de wijze waarop je zo'n ding opzet. Vervolgens pasten we alles aan volgens onze concrete situatie en behoefte.

We zetten zelf iets in elkaar met goed materiaal, met praktische inzichten, gebruik makend van duidelijke plannen en handleidingen. Al doende pasten we aan waar nodig. Kortom, we bricoleerden. We gingen constructief maar kritisch om met het bouwpakket en haar handleiding. Een heel vrijkende en emancipatorische ervaring. We konden zelf iets realiseren dat niemand voor ons gedaan had. Wel gebruikten we daarbij het materiaal en de inzichten van anderen die op grond van hun ervaring een zelfbouwpakket hadden samengesteld, inclusief bruikbare tips. Triple P kan je ook zo begrijpen.

Veel verschil tussen de postmoderne bricoleur en de zelfregulerende probleemoplosser zie ik niet. De complexiteit van opvoeding maakt het tegelijk spreken in verschillende talen noodzakelijk. En om met ouders te converseren, moeten we de verschillende talen willen leren spreken. Ook hier geldt: laat het ene dogma niet het andere bestrijden, maar kies voor diversiteit.

Hans Van Crombrugge is verbonden aan het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen van de Hogeschool-Universiteit Brussel. Reageren kan via hans.vancrombrugge@hig.be